

Co-funded by the
Asylum, Migration and Integration Fund
of the European Union

FITXA TÈCNICA

VIES I CONTEXT POLÍTIC (CANVIANT)

ccme

churches' commission for migrants in europe

RESUM DE PUNTS CLAU

- Les vies complementàries depenen de l'acord polític i de l'aprovació per part del govern a diferents nivells. El context polític hi influeix directament i indirectament.
- El context polític també influeix en l'abast, els recursos i les responsabilitats de l'itinerari complementari.
- Els canvis en el context polític poden facilitar, però també obstaculitzar seriosament, el desenvolupament i l'aplicació de vies complementàries.
- Els promotors de vies complementàries poden necessitar una certa flexibilitat/creativitat per fer front a contextos polítics canviants.

I EL CONTEXT POLÍTIC?

Els itineraris complementaris s'han debatut i han estat objecte de projectes pilot a Europa durant aproximadament una dècada. S'ha treballat molt en els aspectes pràctics de l'aplicació d'un itinerari típic: identificació dels beneficiaris, activitats prèvies a la sortida, trasllat i arribada, assentament i integració.

Tot i això, tots aquests aspectes només adquireixen rellevància després de la decisió de permetre l'establiment d'una via complementària. Depenent de la situació al país o països implicats, els actors governamentals centrals s'hi hauran d'implicar. En general, el govern central (de vegades en cooperació amb el parlament nacional) haurà d'autoritzar l'entrada de persones al territori, mentre que les autoritats nacionals competents hauran de facilitar visats, permetre la presentació de sol·licituds d'asil o garantir l'expedició del permís de residència corresponent. Les administracions regionals o locals també poden haver de donar-ne l'aprovació en els casos en què siguin responsables de l'assentament, l'habitatge i altres qüestions.

Sovint serà el personal administratiu dels ministeris o organismes estatals qui s'ocupi dels aspectes pràctics. Tot i això, depenen d'una decisió política dels seus respectius ministres o directors. Els mateixos ministres o directors solen ser càrrecs polítics. A més, és probable que el càrrec depengui de la voluntat política del seu electorat o, almenys, de l'absència d'oposició per part d'aquest.

Tot això, juntament amb el fet que qualsevol moviment de refugiats o persones en condició de migració cap a Europa, per petit que sigui, pot ser sobre dramatitzat pels actors polítics, els mitjans de comunicació i d'altres, subratlla la importància del context polític. Com han demostrat les experiències d'alguns socis durant el projecte COMET, un canvi en el context polític pot tenir repercussions molt decisives en la creació - o no - d'una via complementària.

El context polític està integrat per molts factors diferents sovint combinats que poden variar d'un país a un altre. En general, el context polític s'aborda als debats sobre la migració o la protecció dels refugiats en general, i no específicament a les vies complementàries.

Les eleccions acostumen a ser l'expressió més visible d'un context polític. Tot i que -per subratllar això de nou- els partits polítics que es presenten a les eleccions molt rarament tindran un posicionament específic sobre vies complementàries, normalment tindran un posicionament sobre la migració i/o la protecció dels refugiats. En els

darrers anys, han estat sobretot els partits que rebutgen radicalment qualsevol tipus de migració o que sostenen que estan arribant massa migrants (inclosos els refugiats) els que han fet de la migració/els refugiats el seu tema clau de campanya.

Els mitjans de comunicació, incloses cada cop més les xarxes socials, la informació facilitada i les opinions expressades en aquests, poden configurar el context polític. Un entorn mediàtic on la migració i els migrants es presenten com una amenaça o un desastre, per exemple, els tabloides britànics¹ pot influir significativament en el

¹ Un article en línia del prestigiós diari The Guardian ofereix un parell de notoris titulars sensacionalistes: <https://www.theguardian.com/media/2020/jan/26/migrants-are-off-the-agenda-for-the-uk-press-but-the-damage-is-done>

context polític en una direcció; els articles centrats en el destí de les persones que fugen i que subratllen la seva humanitat, en particular mitjançant entrevistes i testimonis de testimonis, tindran una influència radicalment diferent. Això encara és més cert en el cas de les contribucions que inclouen informació incorrecta. De la mateixa manera, els informes sobre el patiment, inclosa la mort, dels refugiats poden tenir un paper important a l'hora de mobilitzar el suport a les vies segures. Això és encara més cert si van acompanyats d'imatges i testimonis – encara que fins i tot aquests poden plantejar una sèrie de qüestions relatives al periodisme ètic.²

Finalment, però no menys important, la ciutadania i les organitzacions de la societat civil poden canviar el context polític. Considerem, per exemple, les crides, declaracions i elements visibles generalitzats –cartells, samarretes, gorres, etc.– que el 2015/16 van articular el lema « refugees welcome » (Benvinguts Refugiats) i fins a quin punt van contribuir a configurar el context polític per a la protecció dels refugiats. – que el 2015/16 articulaven el lema « refugees welcome » i la mesura en què van contribuir a configurar el context polític per a la protecció dels refugiats.

PER QUÈ ÉS IMPORTANT EL CONTEXT POLÍTIC?

Com ja hem assenyalat, el context polític, fins i tot les majories polítiques/parlamentàries, és fonamental per establir o mantenir una via complementària. Això es pot desglossar en diferents fases.

Arguments inicials a favor d'una via complementària.

Tota nova via complementària haurà de ser objecte de debat abans d'establir-se. La naturalesa i l'abast del debat poden adoptar formes diferents. El punt de partida sempre serà que vostè, com a promotor d'una via, pugui argumentar que el seu establiment serà una iniciativa positiva que satisfarà una necessitat. Els arguments sovint esmentaran la necessitat d'una millor protecció de (determinats grups) de refugiats o la necessitat de vies segures per a ells. Això pot anar unit a un argument sobre per què el vostre país o regió té una responsabilitat específica amb els refugiats o està ben situat per ajudar-los. En un clima polític en què l'opinió pública és conscient i comprensiva amb la difícil situació dels refugiats, sobretot dels que fugen d'un context concret, les teves possibilitats són molt més grans que en un altre en què els refugiats es presenten com un perill.

Momentum i aliats

Quan vostè, com a promotor d'una via complementària, hagi presentat el seu argument inicial, necessitarà defensar la seva idea amb arguments sòlids. Com més tinguin la impressió els agents governamentals que la seva proposta compta amb l'aprovació general, més grans seran les probabilitats que acceptin el concepte i li donin llum verda. El suport es pot expressar de diverses maneres per part d'altres: declaracions públiques i comunicats, fins i tot una manifestació, però també el contacte directe entre simpatitzants i actors polítics, cartes, etc. No obstant això, pot ser que vulguis considerar el teu objectiu. Estàs cercant generar impuls entre un grup específic d'experts/actors clau o planeges una campanya pública amb un públic més ampli? Atès que la via que s'intenta establir requerirà la cooperació de múltiples parts interessades, aprofitar el compromís d'exercir un paper en la seva implementació (per exemple, en el finançament o en el procés d'acord) podria ser molt important per donar impuls i visibilitat al procés.

Abast, recursos i responsabilitats

Suposant que s'hagi aconseguit un acord general entre els actors governamentals i els promotors d'una via complementària, caldrà acordar-ne els detalls. Un cop més, el context polític influirà en les negociacions. La decisió d'acceptar només un grapat de participants o d'ampliar l'abast de la via dependrà en gran mesura del context polític. De la mateixa manera, la voluntat dels agents estatals de comprometre recursos, ja siguin personals o financers, per a l'itinerari també dependrà del context polític. El context polític també influirà a l'hora de determinar quins agents governamentals hi participaran (un ministeri, una agència, etc.) i a quin nivell de govern, des del local fins al nacional.

² Un exemple destacat va ser la foto del nen sirí de 2 anys Alan Kurdi, el cadàver del qual va ser arrossegat fins a la riba després d'ofegar-se en un naufragi quan intentava entrar a Grècia el setembre del 2015. La imatge es va fer viral i va mobilitzar l'empatia generalitzada, però molts la van considerar massa pertorbadora per als lectors i una violació de la dignitat del nen i del dret de la família a guardar dol.

Finalment, però no menys important, és probable que la distribució de rols i funcions en la direcció i execució del corredor depengui del context polític.

EXEMPLES: EL CONTEXT POLÍTIC INFLUEIX A LES VIES COMPLEMENTÀRIES

Itàlia: Creació i establiment de corredors humanitaris

Un exemple de context polític favorable per establir una via complementària és la creació de corredors humanitaris cap a Itàlia. En aquell moment, a Itàlia es va parlar molt del patiment i les morts dels que intentaven trobar seguretat a Europa. Això va ser degut, entre altres coses, a la tragèdia ocorreguda el 3 d'octubre del 2013, quan més de 360 persones que havien partit de Líbia amb l'objectiu d'arribar a Europa van perdre la vida en un naufragi davant de l'illa de Lampedusa.

La reacció del Govern italià en aquell moment va ser d'empatia, arrelada a les creences polítiques humanitàries dels partits polítics que el componien. L'empatia cap als morts es va expressar en actes simbòlics com la celebració d'un funeral d'Estat i la declaració d'un dia de dol. Itàlia també va posar en marxa l'operació estatal de cerca i rescat més completa fins ara.

En aquest context polític, la idea dels corredors humanitaris, que hi havia estat desenvolupada per la organització coordinadora de COMET, la Federació d'Esglésies Protestants d'Itàlia, juntament amb la Comunitat di Sant'Egidio, va ser en general acollida favorablement, i es va concedir permís per a un corredor pilot.

Curiosament, la posició de línia dura dels governs posteriors en relació amb el control de fronteres ha tingut un impacte mínim en la continuïtat dels corredors humanitaris i la creació d'altres vies legals dins d'Itàlia. Aquests sembla que s'han integrat en la política migratòria italiana com a models ben controlats i ben gestionats de migració ordenada dels quals el govern té poca o cap responsabilitat financera. Com a tals, són un exemple estrany d'un instrument que sembla en gran mesura a prova de context - encara que el context ha tingut sens dubte un impacte a l'escala.

Països Baixos: itineraris educatius

Aquesta experiència es pot contrastar amb la del soci de COMET Justícia i Pau (J&P), que es va comprometre a advocar per l'establiment d'un itinerari educatiu que, inicialment, portaria cinc estudiants refugiats als Països Baixos, marcant una possible primícia per al país. La tasca de promoció es va complementar amb l'esforç de mobilitzar els estudiants i implicar les escoles escèptiques sobre la preparació acadèmica i el domini de l'idioma dels estudiants.

El clima polític als Països Baixos va canviar dràsticament després de les eleccions nacionals de novembre de 2023, en què es va formar un govern amb opinions molt contràries a la immigració i euroescèptiques. Aquesta nova realitat

política va afectar greument la implementació de l'itinerari. Les noves polítiques incloïen el canvi de la llengua d'ensenyament de l'anglès al neerlandès i l'augment de les taxes de matrícula per als estudiants no comunitaris, cosa que va tensar les relacions que J&P havia construït amb molt esforç. La relació de J&P amb les institucions educatives, inicialment impulsades des de l'idealisme, van haver de canviar d'enfocament per tal d'alinear-se amb la posició del Govern, que donava prioritat a la reducció de l'afluència d'estudiants internacionals. Les barreres financeres van afegir una altra capa de dificultat. L'elevat cost de la matrícula per als estudiants de fora de la UE als Països Baixos suposava un problema important i moltes institucions educatives dubtaven a renunciar a aquestes taxes, cosa que complicava encara més l'aplicació de l'itinerari.

Per tal de superar aquests desafiaments, J&P va ser flexible, pacient i estratègica en les interaccions amb les institucions educatives. Va involucrar les comunitats estudiantils locals i les universitats amb què mantenien relacions de suport, col·laborant, per exemple, amb els equips d'estudiants d'UNICEF i amb els grups patrocinadors de comunitats estudiantils establertes per acollir i donar suport als estudiants nous. J&P va donar veu als estudiants i persones amb experiències de vida en la tasca de promoció. Aquest enfocament col·laboratiu va resultar

eficaç, sobretot en les converses amb les autoritats locals, que es van mostrar disposades a donar suport a àmbits com l'allotjament.

Tot i aquests esforços, en última instància, la via no es va poder establir durant la vida del projecte. Tot i això, s'ha realitzat un important treball de base i, a mesura que avancen, J&P –en lloc d'esperar que hi hagi claredat política – reflexiona sobre la millor manera d'equilibrar els objectius idealistes amb enfocaments pragmàtics i la millor manera de donar suport a altres perquè facin el següent pas.

Espanya: Patrocini comunitari a Catalunya

El Fons Català de Cooperació al Desenvolupament (FCCD), soci de COMET, és una organització formada per més de 300 ajuntaments i altres organismes supralocals que destinen part del pressupost a finançar accions de

cooperació al desenvolupament i solidaritat internacional a tot el món. Una de les tasques del FCCD és acompanyar les autoritats locals perquè puguin protegir els drets dels immigrants i els refugiats. L'objectiu del FCCD dins

del projecte COMET era establir una via complementària amb un component fort d'apadrinament comunitari, inicialment per a deu persones, prioritzant el gènere per a la identificació dels potencials beneficiaris. El FCCD va intentar incloure les autoritats locals en el disseny i l'execució del projecte, amb l'objectiu de promoure programes d'acolliment descentralitzats per garantir que les persones necessitades de protecció internacional fossin acollides en funció de la capacitat i les oportunitats existents.

Durant la fase d'establiment, va ser important aprendre altres territoris d'Espanya (País Basc, Navarra i València) que ja havien posat en marxa el patrocini comunitari i havien generat un context polític positiu. En aquest sentit, el compromís amb les parts interessades en una fase primerenca va ser fonamental per garantir una àmplia base de suport, de manera que els esforços del FCCD estiguessin d'acord amb les iniciatives existents i els plans estratègics

dels diferents nivells de govern (local, autonòmic i nacional). Tots els nivells de govern van participar en la negociació del Memoràndum d'Enteniment de les vies.

Lamentablement, les eleccions municipals, estatals i nacionals celebrades entre el 2022 i el 2024 van crear un entorn polític molt inestable. D'una banda, hi havia la preocupació constant que es produís un canvi de prioritats i, de l'altra, les dificultats per formar un nou govern nacional van paraitzar els debats. Un cop final als plans va venir dels debats més amplis i de la dinàmica postelectoral en relació amb la distribució de responsabilitats, a particular a matèria de migració, entre els governs espanyol i català.

En conseqüència, malgrat els importants progressos realitzats, la via no es va poder establir durant la vida del projecte COMET. Tot i això, algunes de les lliçons apreses i de les associacions creades són, en opinió del FCCD, de gran ajuda en termes de cooperació per a la protecció dels refugiats. La determinació de crear una via –quan el context polític ho permeti– segueix en peu.

RECURSOS/LECTURES ADDICIONALS:

- CCME/Deborah Romà: Community sponsorship and churches : what ´s new, 2022 <https://ccme.eu/wp-content/uploads/2023/02/Report-Community-Sponsorship-Warsaw-Oct-2022-FINAL.pdf>
- ECRE/Claire Rimmer : Pathways to Protection : Mapping visa schemes and other pràctics enabling people in need of international protecció to reach Europe safely , 2024 https://ecre.org/wp-content/uploads/2024/03/ECRE-Study_Pathways-to-Protection.pdf
- UNHCR/MPI Europe: Refugee resettlement and complementary pathways – opportunities for growth, 2021 <https://www.migrationpolicy.org/research/refugee-resettlement-complementary-pathways>

Aquesta fitxa tècnica ha estat preparada pel Churches' Commission for Migrants in Europe (CCME) com a part del projecte Complementary Pathways Network (COMET). El seu autor és Torsten Moritz.

El projecte COMET ha rebut finançament del Fons d ´Asil, Migració i Integració (FAMI) de la Unió Europea. Tots els documents del projecte es poden trobar al lloc web del projecte COMET: www.cometnetwork.eu

El contingut d'aquesta publicació només representa les opinions del seu autor i és responsabilitat exclusiva del mateix. La Comissió Europea no assumeix cap responsabilitat per l'ús que es pogués fer de la informació que conté.

Per obtenir més informació sobre seguiment i avaluació, poseu-vos en contacte amb CCME a: info@ccme.be.

© 2025 CCME. Tots els drets reservats.